

Magyar Pædagogiai Szemle. VI. füzet a következő érdekes tartalommal áll előttünk. Az ev. ref. tanító a népisk. szervezetben. (Vargha István fényképnymatú arczképével) Rill Józseftől. A százéves oktatási rendszer Péterfi Sándortól. Család és iskola, Kucelnik Vilmától. Közvetlen szemléltetés, Darvas Adolftól. A tanító mint lapszerkesztő. (Szerk.) Az iskolai és népkönyvtár, Csatóry Károlytól. Irodalmi kalauz.

KÜLÖNFÉLÉK.

Hale Ede, a bostoni jeles unitárius pap, ki már 1873-ban az angol, amerikai és magyar unitáriusoknak Budapesten tartott konferenciáján, hol mint az amerikai unitáriusok képviselője volt jelen, kimutatta a magyar unitáriusok s általán a magyar nemzet iránti rokonszenvét és mély érzését, a Budapesten építendő Unitárius templom ügye iránt a „Christian Register“ czimű heti lapban a következő, rokonszenvvel és meleg érdeklődéssel teljes sorokban hívta fel az amerikai unitárius közönség figyelmét: „Minden dolognak megvan a maga hasonmása.“ Magyarországi testvéreink fővárosukban ugyanazt akarják tenni, mit mi a mienkben oly sikeresen tettünk. Főerejük, az erdélyi unitáriusok testülete, 350 mrtföldre van Pesttől, a fővárostól. Körülbelül épen oly messze, mint a mi új angliai és new-yorki egyházaink vannak Washingtontól. S a mint a mi kevés számú hiveink unitárius templomot alapítottak Washingtonban, ugy alapított az ő maroknyi népük filia ekklézsiát Pesten. Midőn 1873-ban velük Pesten találkoztam, akkor tartottuk ott a legelső unitárius gyűlést. Ugy emlékszem körülbelül huszan lehettünk jelen. Most már szervezett társulattal bírnak, mely 100 tagot számlál és egy rendes papra van szükségök. Amerikában, meg vagyok győződve, sok hitrokon van, kik elég meleg szívvvel és elég belátással bírnak arra, hogy őket segélyezni kívánják. Olvassák el önök az ők szerény, de méltóságteljes levelüket és lássák meg minő nép ők. Aztán gondolják meg, hogy az egész nemzet most új életet él. Mindenki tudja, hogy ők egy ugrással 300 évet haladtak. Mindenki, legyen bár római katolikus, vagy lutheranus a régi iskolából, azt kérdezi: mi a haladás és szabadság vallása? Ez egyike ama korszakoknak, midőn a tiszta és meg nem vesztegetett vallásnak nagy alkalmossága van. Az unitárius egyháznak megvan most az alkalm, hogy mig erdélyi várait, melyek oly hosszasan védették, erősen tartja, ott alapítsa meg magát, a honnan szava az egész nemzetre kihathat, a honnan nagyobb munkát végezhet, mint azelőtt. Nem kétlem, hogy a Pesten, vagy a Budapesten, — a mint a magyar fővárost nevezni mindnyájunknak meg kell tanulnunk — tervelt vállalat, ha készséges helyeslésre talál, nagy fontosságúnak fog Kelet-Europában bebizonyulni. Azon urí emberek, kiknek neve a hozzánk intézett felhívást biztosítja, oly egyének, kik a magyar kormánynál fontos helyeket töltenek be. Talán még vannak életben közöttük, mind férfiak, mind nők, kik Kossuththal rokonszenvezve sirtak, őt vigasztalták, neki ígéreteket tettek. Itt van most a jó alkalom amaz ígéretnek beváltására szabad Magyarországnak eme fontos vállalatban való tényleges segélyezése által. Bizonyára nem hiányoznak közöttünk, kik ohajtják, hogy a tiszta kereszténység mind a pápa,

mind a török felett előnyt nyerjen. Föl tehát! és segítsük keleti testvéreinket nagyhorderejű vállalatukban!

Az angol és amerikai unitárius társulatok ez évi közgyűlései. A „Brit és Külföldi Unitárius Társulat“ ez évi közgyűlését május 19-én és 20-án tartotta meg Londonban. Az egyházi beszédet Armstrong Henrik tartotta Jeremias siralmai 2. rész, 9 és 10 versei alapján. Beszédében párhuzamot vont Zsidóországnak a próféta idejében való állapota és az egyházak jelenlegi helyzete felett. Egy új Jeruzsálem előállítását sürgette a vallás mezején, s kimondotta, hogy e munkában az unitáriusoknak előharczosoknak kell lenniök. Az elnök megnyitó beszéde után következett a titkári jelentés, melyben fel volt mutatva, hogy mennyi segílyt adott a társulat a különböző ekkleziáknak s ujaknak a létesítésére. Bámulatos az irodalmi munkásság, melyet kifejtének az unitarizmus érdekében. Ezer meg ezer tractokat (röpirat) küldöznek szét. Channing műveit rövid idő alatt kétszer adták ki. Szépen emlékezett meg a titkár a külföldi hitrokonokkal való testvéries összeköttetésről s ezek között első sorban a magyar unitáriusokról. A pénztárnoki jelentésből érdekesnek tartjuk följegyezni, hogy a társulatnak egy barátja 5,000 font sterlinget adományozott. (Igy áldozhatnak aztán missiói célókra). A második napon a szokásos conferentiát tartották meg, melyet Carpenter tanár felolvasása „a politikai és társadalmi erkölcsök tárgyalásáról a szószéken“, tett érdekessé.

Az „Amerikai Unitárius társulat“, mely ugyanazon évben alapított, mint a „Brit és külföldi Unit. Társulat“, ez évi közgyűlését május 25—26-án tartotta meg. Gyűléseket igazi lelkesültség és emelkedett hangulat jellemzi. Ugy látszik a Channing ünnepélynek nagy hatása és következménye lett. A titkári jelentés szerint 1875 óta (ekkor volt a társulat ötvenéves fenállásának jubileuma) oly szép bevetele nem volt, mint ez évben. Ugyanis önkéntes adakozás utján az aláíróktól bejött 100,000 dollár (200,000 frt). Az unitarizmus hatalmasan terjed az „Egyesült Államok“ minden részében. Ez évben is 8 templomot építettek, melyek közül 4-et fel is szenteltek. Sok jeles írójuk van, kik rendkívüli tevékenységet fejtenek ki az unitárius elvek terjesztése körül. Missiókra is sokat áldoznak és pedig külföldre is.

B. F., ki minden alkalmat mohón ragad meg az unitáriusok iránti ellenszenvének nyilvánítására, közelebbről Linberger István, késmárki evangélikus lelkész „Geschichte des Evangeliums in Ungarn“ című ez évben megjelent művét a „Protestans Hetilap“ 30-ik számában ismeretve egy jegyzésben kitér és gáncsolódik, mint ő magát kifejezi, ama „nagy szabású dicséret és védírat“ ellen, „mit 1879-ben a tudós Jakab Elek irt „Dávid Ferencz“ emléke czimen“; Dávid Ferencz irányát a Carlstadt és Münzer-féle irányzatokkal teszi egy vonalba s nem érti Jakab Elek hódoló bámulatát hőse iránt, mert a tudós történetíró feledi, hogy „elvi álláspontját szakadatlanúl változtató egyén sem ma, sem annál kevésbé a XVI-ik században, példányképül nem szolgálhat, sem vonzó hatást nem fejthet ki állandóan.“ Az oly emberek, mint t. B. F. ur és a hozzá hasonlóan gondolkozók, sohasem is fogják megérteni a Dávid Ferencz iránti bámulatot, mert nem értik magát Dávid Ferenczet, a XVI. évszáz leg-

emelkedettebb szellemű magyar reformatorát. Dávid F.-et nem akarta érteni Melius se s a hitvita harcokban a legildomtalanabb kifejezésekkel illete. Mit várhatunk t. B. F. urtól, ki Meliusra esküszik és csak egyedül őt bámulja. Azt, hogy Dávid F-t becsmérelje, mint mestere Melius tette és elvi ingatagsággal vádolja, s jellemét kissebbitse, mint a fennebbi sorokban. Ennél mi egyebet nem várhatunk. Az orthodox szellem mindig és mindenütt elfogult. Az előtt nem az az igazság, a mit az ember vizsgálódó eszével elér, hanem a mit számára megirtak. Az orthodox eszét nem is arra használja, hogy vizsgálódjék, hanem hogy védje és fentartsa az irt dogmákat, következésképen más helyt igazságot nem láthat. S így a míg mások Dávid Ferencz szelleme történetét szemlélve csodálják azt a fokozatos haladást a hitnézetek lajtorjáján föl, mely végre a legmagasabb fokon a tiszta kereszténység álláspontjában végződött: addig az orthodox szellem abban meggyőződésbeli, elvi ingatagságot lát. Egy lépést sem hátra, mindig csak előre menni, az ész hatalmas világának vezérelte alatt újabb és magasabb igazságokra emelkedni, s a mit a legigazabbnak ismertünk meg a mellett hűségesen megállni, azt vallani, tűz és vész között bátran hirdetni és késznek lenni azért a börtönhalálra is: hol itt az ingatagság, hol a nézetcsere, melyet bűnnek lehessen bélyegezni? Ha Dávid F. nem megy egy lépéssel tovább a Kálvin és Melius álláspontjánál, hanem megáll ott, mi máskép láttatnék, akkor talán B. ur is megtudná bocsátani azt a változatos utat, melyet ő a catholicismustól a lutheranismuson át a kalvinismusig tett volna. És ismét a míg mások Dávid irányát méltányolják, s az iránt a legnagyobb elismeréssel viseltetve azt mondják, hogy irányával 3 évszázaddal előzte meg korát: addig az orthodox itélet azt a Carlistadt és Münzer-féle irányzatokkal hozza rokonságba, melyek „állandó alakulást, nem idézhetnek elé”, holott a szabad keresztény irány hatalma épen a kalvini egyházban is, ugy nálunk, mint külföldön, észrevehető alakulásokban nyilatkozik. Hanem azt nem kívánhatjuk B. urtól, hogy ezt lássa. Az orthodox szem elől még a tényi igazságok is el vannak fedve. S B. ur, a ki Dávid F.-ről és irányáról így gondolkozik, még méltánytalansággal vádolja az ő élete íróját Melius iránt. A ki a legönalóbban gondolkozó, a leglángelműbb — ezt Révész is elismeri — magyar hitujítót és irányát csak dehonestálni tudja: jobban teszi, ha méltánytalansági keserves feljajdulásaival bölcsen hallgat.

Gordon János. Az angol unitárius papság nem régen egyik legszebb ékességét, legtiszteletreméltóbb veterán tagját vesztette el Gordon Jánosban. Gordon lelkészségét, mint Wesley féle methodista kezdette meg és mint Moore Henriknek Wesley egyik végrendeleti végrehajtójának káplánja tartotta 18 éves korában első egyházi beszédét, melylyel már figyelmet keltett. Azonban a methodistákat a papi confrentia egy határozata következtében, mely által a keresztény ember szabadságát látta korlátozva, állásáról leköszönve odahagyta. S Kentish János birminghami unitárius lelkésszel jövén érintkezésbe, theologiai nézetei az ő befolyása alatt nagy átalakulásokon mentek keresztül. Végre Channing irataiban teljesen megtalálta a kereszténység ama formáját, melyet igazság és szabadság után vágyó lelke addig hasztalan keresett. Mint unitárius lelkész több helyt szolgált, a többek közt Edinburgban

is négy évig. Hét évvel ezelőtt nyugalomba vonult Kenilworthbe, hol meghalt 73 éves korában. Gordon az irodalomnak is tevékeny munkása volt. A „Christian Reformer“ az ő tollából sok becses dolgozatot közölt. Két önálló művet is irt „Protestantismus“ és „Christian development“ czim alatt, melyek hosszabb életre tarthatnak számot az angol irodalomban. Munkálkodása és magas keresztény jelleme életében a legnagyobb elismerést és tiszteletet vívott ki s halála után el nem muló emléket biztosított számára. Sirjánál Beard Károly, a legjelesebb angol unitárius hitszónok és Delf H. Ede tartottak az elhunyt-hoz méltó beszédeket. Iránta való érdeklődésünket és emlékének tiszteletét növelheti az a körülmény, hogy egy oly kitünő tudósnak és derék magyar barátának adott lételt, milyen Gordon Sándor a belfasti unitárius lelkész, a mult évi Dávid Ferencz ünnepélyen az angol unitáriusok képviselője, kinek édes atyja fölötti fájdalomban mély részvétellel osztozunk.

Porter Scott János. A multévi zsinatunkra küldött külföldi emlékiratok közül egy latin szövegű *) aláírásai között a fennjelzett név foglalja el az első helyet. A szép nyelvezetű és bibliai hangulatu irat szerzője és ama társulat elnöke is ugyanazon ember levén elég érdekesnek találjuk gyászos halálesete alkalmából róla, mint egyszersmind az irhoni unitáriusok legnagyobb tudósáról, bár röviden megemlékezni. Porter Scott János született 1801. decz. 31. megh. 1880. jul. 5-én. Tanulmányait a belfasti akademián (Irhouban) végezte s ott tanársegéd lett. 1821-ben Londonban lelkészszé avattatott. 1832-ben visszament Belfastba és ott élete végéig lelki vezére volt gyülekezetének, 1874 óta Gordon Sándor barátunkkal együtt. Tevékenysége nagyon sok oldalú. Tanára volt az irhoni alá nem íróknál a héber nyelvnek és a biblia magyarázatnak, tagja több nevelésügyi társaságnak. Főfigyelmét a szókészék foglalta el ugyan, de a mellett az irodalom terén is jelentékeny munkát végzett. Nagy szolgálatot tett a bibliai kritikának és az unitarismusnak. Amannak „a szövegbirálat elvei“ czimű műve által, mely bár némely részeiben már elavult, de a régi kéziratokról (MSS) irt értekezlete és a számos színes kézirat táblázat még ma is nagyon értékesek. A keresztény unitarismust 12 leczkében védelmezte; megírta rövid alapvonalait. A Servét halála 300 éves fordulóján három felolvasást tartott „Servétről és Kalvinról.“ Az angol unitáriusok által kiadott biblia revidálásában ő is tevékeny részt vett. Ezeken kívül még számos kisebb műve jelent meg a sajtóban. Theologiai álláspontját tekintve nem tartozott az új szabadelvű iskolához. Hitt az irás természetfeletti inspiratiojában és az evangeliumi csodákban. Ő unitárius volt a régi iskolából születésétől fogva haláláig. E mellett küzdött már fiatal korában is. 1834-ben egy anglican pap kihívására „az ige valódi istensége ellen“ nevezetes szóbeli vitát folytatott. Tehetsége sokkal többre jogosította egy unitárius papi állomásnál, de szilárdsága nem engedé meg, hogy azért elvét megváltoztassa és a nagy ígéretekkel kecsegtető anglican egyházba lépjen.

A tordátfalvi önképző-kör. Egyik vidéki levelezőnk értesít, hogy a tordátfalvi önképzőkör augusztus 8-dikán egy évi fenn-

*) Magyar fordítását lásd a Ker. Magvető XIV. köt. 303 s köv. oldalain.

állítására ünnepélyt tartott. A vidékről is sokan levén jelen az igen szépen sikerült. A kör újonnan választott elnöke Nemes Sándor, ki a „Tiboldi“-féle iskolából való székely népköltő, azt az ígéretet tette, hogy az ifjúsággal egyetértőleg igyekezni fog a kör egyik főczéljává tenni a káromkodás megszüntetését. Ez alkalmából a templom gyönyörűen fel volt díszítve virágokkal és gyümölcscsel, s mindkét isteni tiszteletben rendkívüli nagy közönség vett részt. Az ünnepély hatása nagy és lélekemelő volt. A kör javára beléptijegyekért felülfizettek: Szentkirályi Árpád szolgabíró ur 5 frt, Boros György tanár 50 kr. Bedő József lelkész 30, Ferenczi Áron lelkész 33 kr. Végh Gyula 50 kr. Derzsi Domokos tanító 20 kr. Miklós György tanító 20 kr. Özv. Derzsi Józsefné 10 kr. A tiszta jövedelem volt 21 frt o. é.

Gróf Zichy Jenő a boldog emléktű Eötvös által tervelt „Népnevelési egyletek“ érdekében emelte fel szavát azon Indítvány és tervjavaslatban, melyet azok ügyében Fejérmegye közgyűlése elé terjesztett, s melyet külön füzetben is kinyomatva a lapoknak megküldött. A népnevelési egyletek alkotása által véli népiskolai tanügyünket új életre kelteni. A népisk. törvények nincsenek és még sokáig nem lesznek teljesen végrehajtva. Ezeknek foganosítását elősegíteni, a népnevelést minden lehető eszközt fölhasználva odaemelni, hogy a szó szoros értelmében művelt, önállóan gondolkodó, számítható cselekvő, haladni akaró tösgyökeres magyar polgár-elemünk képződjék: lenne ez egyletek czélja. Mi csakis üdvözöljük a derék grófot nemes törekvéseiben, melyben hisszük, hogy a megyék értelmisége mindenütt pártolni, támogatni fogja.

A református tanári értekezéslet ez évi ülészakát egy nevezetes intézkedés jelöli, mely mellett minden egyéb tárgy jelentéktelenné törpül. Az értekezéslet kimondta ugyanis a német nyelv kötelező oktatásának felfüggesztését. Bármily elismeréssel adózunk is azon indokok iránt, melyek e megállapodást magokkal hozzák, nem habozhatunk annak kijelentésében, hogy a lépés elhamarkodott volt s nehézségeket gördít nemcsak az egyik felekezeti tanodájából a másikéba átlépő ifju bizonyítványainak érvényessége, de az egyetemi tanulmányokra való kellő előkészület utjába is. Szász Károly a „Hon“-ban védelmére kelt az excommunicált német nyelvnek, hanem érvei még inkább a chauvinisták malmára hajták a vizet. Beszél Austriához való államjogi viszonyunkról (nó ha egyéb nem, ez csakugyan nem kívánja a német nyelv oktatását) például hozza fel Horvátországot, s épen azon politikai oldalról támadja meg az intézkedést, melyben annak legtöbb létjoga s ereje áll.

Iskolai értesítők: A székely-udvarhelyi kir. állami főreáliskola IX. évi értesítője az 187⁹/₈₀ isk. év végén. Az értesítő két értekezéslet foglal magában. Az egyik: „Vizsgálódások Európa középkori intellektuális és szociális állapota felett.“ Sinkovics Józseftől. A másik: a „Szejkeforrásokról.“ Dr. Solymosi Lajostól. Az intézetben 14 r. tanár működött. Tanulók létszáma: beiratott 135 elmaradt 6. Érettségi vizsgát tett 6, kikmind érettnak nyilvánítottak. — A tordai állami polgári fiu és leányiskola értesítője az 187⁹/₈₀ évről. Közli Pálfi Károly igazgató. Működött ez iskolában 11 tanerő. Tanulók sz. 74. Az intézet elemi és középtanodai oktatást is nyújt az unitárius vallásközönséggel tett szerződés folytán. Megjegyezzük, hogy a mult isk. évben csak 3 polgári osztály volt beállítva. Az osztályok növelése folytattatni fog. — A brassói magyar kir. állami felső leány- és elemi népiskolák V. értesítője 187⁹/₈₀ évről. Kiadta Orbán Ferencz igaz-

gató. Az értesítőt „Adatok a lefolyt tanév történetéhez“ nyitja meg. A tanító-testület állott 17 tagból. Tanulók sz. 454. Magyar 362, német 82, román 10. Könyvtár 359 kötetet számlál. — A kolozsvári államilag segélyezett felsőbb kereskedelmi iskolának állandó fenmaradása, mint a hozzánk beküldött Értesítőből látjuk biztosítva van s folyó évi szeptember 1-én annak 3-ik osztálya is megnyitatik. Az erdélyi részek ez egyetlen ilyenű szakiskolája a kereskedelmi pályákra készülő ifjakon kívül általános műveltséget és szakképzést nyújtó iskolája mindazoknak, kik távirtdánál, posta-szolgálatnál, vasutaknál s más közlekedési vállalatoknál, különböző pénzügyi és számvévségi hivataloknál ohajtanak életpályát nyerni. Tanfolyam: 3 év. Tandíj egyisk. évre: 30 frt. Ajánljuk ez intézetet a szülők figyelmébe. Bővebb értesítést nyervehetni Kiss Sándor igazgató-tanártól (Kolozsvár, szt. egyház utca 20. sz.)

Az irhoni unitáriusok és más alá-nem-író presbyter és szabad keresztények társulatának 187 $\frac{9}{10}$ évi értesítője küldetett be hozzánk, melyből azt látjuk, hogy a társulatnak Gordon Sándor barátunkkal együtt van 43 lelkes és számos világi tagja. A társulat czélja papokat nevelni s az egyes gyülekezetek vasárnapi iskoláit és más művelődési egyleteket aláírás útján pénzzel és könyvekkel segíyezni. A tanárok fizetéséhez 32,185 frtnak a kamatjából járul. A papnevelési alap ez éyben volt 702 frt és a különbféle apróbb kiadásokat fedező alap 212 frt. Az Értesítőben közölve van a társulatnak mult zsinatunkhoz intézett latin levele és a zsinatból arra küldött angol szövegű válasz.

Ráth Gellért, bonni tanár, ki közelebről Erdélyben tudományos körutat tett és tapasztalatait egy kis füzetben közrebocsátotta, rokonszenvesen emlékszik meg az unitáriusokról, s egyházuk multját s jelen helyzetét elfogulatlan ítélettel ismerteti honfiai előtt. A derék német tanár e szives figyelmét annál nagyobb köszönettel kell fogadnunk, mert a mint tudjuk, nem is egyházi ember, hanem a geologia professora.

Megható találkozózt tartottak a mult június hó 30-án kolozsvári főiskolánknak azok a volt tanulói, kik 1860-ban végezték itt a gymn. tanfolyamot s ugyanakkor állottak érettségi vizsgálatot is. E találkozóra, a melyen való megjelenésre e szép multú, derék osztály tagjai írásbeli szerződéssel kötelezték volt magokat, a következő osztálytársak jelentek meg: Barabási József földbirtokos, M. Szabédrol, Boór Gergely állami tanítóképezdei zenetanár, Kolozsvárról, Csegezy Mihály kir. járásbíró, Tordáról, Dali Ádám unitárius pap Szt. Mihályfalváról, Derzsi János szolgabíró, Erzsébetváros, Horváth Ferencz szolgabírói irnok, Alsó Jára, Mikó Miklós kir. t. széki bíró, Deésről, Mózes András, unitárius pap, Abrudbánya, Orbán Venczel haszonbérő Nagylakon, Rédiger Béla, torda-aranyosmegyei főjegyző, Torda, Szentkirályi Árpád földbirtokos és szolgabíró, Székelykeresztúrról és Várady Károly kir. polg. iskolai igazgató Kolozsvárt. Elmaradásukat írásban igazolták: Barabási István, kir. aljárásbíró Beszterczén, Bedő Albert kir. főerdőtanácsos Budapesten, Farkas Albert hirlapíró Budapesten, Gálfalvy István unitárius pap Haranglábbon, Kádár Lajos laborfalvi tanító, Mikó Béla kir. bányászati vegyelemző Nagy Bányán, Sándor Lajos unitárius pap H. Almáson; Szentiványi Gyula Brassó és Fogarasmegye főispánja, Tibáld Mihály kir. járásbíró Fogarason. Az összejövetel kitűzött óráján az ifj. olv. egylet helyiségébe gyűltek fel a megjelentek, kik miután egymást szívélyesen üdvözölték, Dali Ádám lelkész tartott fenkölt szelleműimát, mely a jegyzőkönyvbe teljesen beigtattatni határozottatott. Ezután elnöknek megválasztatván Szentkirályi Árpád, jegyzőnek Várady Károly, a gyűlés mindenekelőtt az aláíró tagokat vette számba. Szomorítólag ha-

tott, hogy Teleki Albert, ki kitűnő tehetségével és tanulmányával a leg-szebb jövőt ígérte a tanári pályán és Teleki Mátyás, az iskola bevégztével alig egy pár év múlva elhaltak, ugy Csipkés Gyula is nem régen, mint megyei számvevő Tordán. Következett aztán a megjelentek nevének, polgári állásának és családi állapotának bejegyzése az arra rendelt könyvbe. Az összejövetelt épen mint a f. év márt. 15-én találkoztott 1863-ban végzetek maradaadó emlékekkel kívánván megörökíteni, aláírást indítványoztak, némelyek énekes könyvünk javítására, mások az osztálytársak gyermekeinek a tanításban segélyezésére, mások meg — miután iskolánkban annyi stipendium van szegény jó tanulók számára — a tanári nyugdíjalap növelésére ohajtván az aláírandó összeget fordítani. Ez utóbbit fogadták el és e czélra a mint alapítvány-levelükben oly szépen van kifejezve, vezéreltetve attól a hálás tisztelettől és kegyeletes visszaemlékezéstől, melyet főiskolánkban nyert szellemi és erkölcsi neveltetésük áldása írt lelkükbe, önkéntes szabad elhatározásból, aláírtak: Barabási József 20 frt, Boér Gergely 30 frt (megfizette az egész 30 frt), Csegezy Mihály 50 frt, Dali Ádám 20 frt (befiz. 10 frt), Derzi János 50 frt, Horváth Ferencz 5 frt, Mikó Miklós 100 frt (befiz. 50 frt), Mózes András 30 frt (befiz. 10 frt), Orbán Venczel 50 frt (befiz. 25 frt), Rédiger Béla 50 frt (befiz. 25 frt), Szentkirályi Árpád 100 frt, Várady Károly 100 frt (befiz. 30 frt). Barabási István Benczédi Gergely tanár által küldött 20 frtot, Tibáld Mihály 10 frt. Meghatározták, hogy a távolmaradtak, a kik különben igazoló levelükben ki is jelentették, hogy magukat a találkozó bármely határozatának alávetik, szólittassanak fel a nemes czélhoz járulásra. Az aláírt összegek befizetésére, mint legkésőbbi határidőt 1883 jan. 1-t tűzték ki, a mikor az alapítvány át fog adatni a nyugdíj pénztárnak és az osztály czimén külön kezeltetik. Gyűlés után régi kedves tanáraikat s holdogemlékű nagytiszteletű püspök-tanáruk Kriza János özvegyét keresték fel. Délben meg Várady Károly barátságos asztalánál élvezték a viszonzítás örömeit. Nemes czélú összejövetelüket közös vacsora zárta be, melyre hivatalosak voltak és megjelentek a főiskola régi és jelenlegi tanárai, köztük a magyar tudósok Nestora Dr. Brassai Sámuel, Dr. Berde Áron, egyetemi tanár, Ferencz József, püspök; Kövály László isk. f. gondnok. Érdekes toasztok hol a tanárok, hol a régi jó tanítványok részéről, mondanunk sem kell, egymást követték. S a jelen voltak vidám és emelkedett hangulatban egyikét tölték a legkellemesebb, a legfelejtethlenebb estéknek. Megemlékeztek a távollevőkről is, s köztük egy kiválóan szeretett jó tanáruk, Buzogány Áron ministeri titkárról, kinek távirati uton tolmácsolták iránta érzett mély hálójukat. Ugy vagyunk értesítve, hogy tíz év múlva ismét össze fognak jöni főtanácsi gyűlés alkalmával. Ezt határozták az 1863-ban végzetek is. Segélje az Isten főiskolánknak eme derék növendékeit, kik az életben már igen szép állásokat vívtak ki maguknak, hogy a kitűzött időben szavukat beváltva ismét örömmel üdvözölhessék egymást!

Gyászhir. Benedek Mihály kiskadácsi birtokos, buzgó egyházgondnokot, érzékeny vesztesség érte, egyetlen fia Károly f. évi június havában történt halálával. Az elhunytban a család utolsó sarját vesztette el, s ugy halljuk, hogy nemeskeblű hitrokonunk a székelykereszturi középtanoda ifjuságát akarja gyermekeivé fogadni.

Mozaikok: A jó lelkiismeret kívánatosabb kelet minden gazdagságánál. Milyen édesek az álmai annak, ki nyugodtan hajthatja fejét párnájára s elmélkedhetik a lefolyt napokról a nélkül, hogy magát vádolhatná! A jó lelkiismeret a legfinomabb altatószer. Nemo malus felix.

„**Sohase beszélj másnak erényéről** az illető jelenlétében, se pedig hibáiról háta mögött.“ Ez olyan arany szabály, melyet, ha mindenki megtartana: akkor a hízélgés és rágalom a földről eltűnnének.

II-ik Károly és Milton. II-ik Károly és testvére Jakab meglátogatván Miltont, őt szemrehányásokkal illették s bántalmazásait a következő szavakkal végezték be: „Ön gazember! s vaksága az isteni gondviselés látogatása bünei miatt.“ — „Ha a gondviselés, felelt a tiszteletreméltó költő, az én vétkeimet vaksággal büntette, minő vétkei lehettek az önök apjuknak, hogy halállal büntette?!“

Erasmus, ki gyenge testalkata miatt a bűt ideje alatt is szabadalmat nyert a hus evésre, megfeddettvén a pápa által a bűt meg nem tartása végett, így válaszolt: „Biztosítom Szentségedet arról, hogy a szívem katholicus, de a gyomrom lutheranus.“

A jezsuiták, mondá Boileau, olyan emberek, a kik a hitvallást nyújtják s a tizparancsolatot rövidítik.

Egy orthodox pap, a szószezből, Jónás prófétáról a következőket mondá: „Egy szegény, nyomorult csaló volt, ki elillant az egyszerű kötelesség teljesítése elől; olyan rossz eledel volt még a cethal gyomrának is, hogy ki kellett vetnie.“

Egy pap, kit avval vádoltak, hogy nem a saját munkáját mondotta el, elment az illető hallgatójához, kitől a vád származott, hogy azt vonja vissza. „Igazán, válaszolá a hallgató, mikor ama kérdéses beszédet hallottam, azt hittem, hogy az a nálam is meglévő prédikációs könyvből van kivéve, de haza menvén a templomból: az egész szóról-szóra ott találtam.“

Lowell a boldogságnak egy új nemét fedezte fel, t. i. „Boldogok azok, a kiknek semmi mondani valójuk sincs, de a kiket mégse lehet rábírní, hogy hallgassanak.“

Egy fiu, mikor azt mondták neki, hogy Isten mindenütt jelen van, kérdezte: „Ebben a szobában is?“ Igen! „Az asztal fiokjában is?“ Igen! Mindenütt. „És most a te zsebedben van.“ No ott tudom nincs. „Hát miért?“ „Mivel nincs zsebem,“ válaszolá a fiu.